

Handvaten om oudermis(be)- handeling te herkennen en aan te pakken

Datum: 21/10/2020

Lily De Clercq, stafmedewerker VLOCO

Inhoud

- VLOCO
- Definitie OMB
- Taboe
- Aanpak
- RITI – risicotaxatie-instrument
- Meer weten

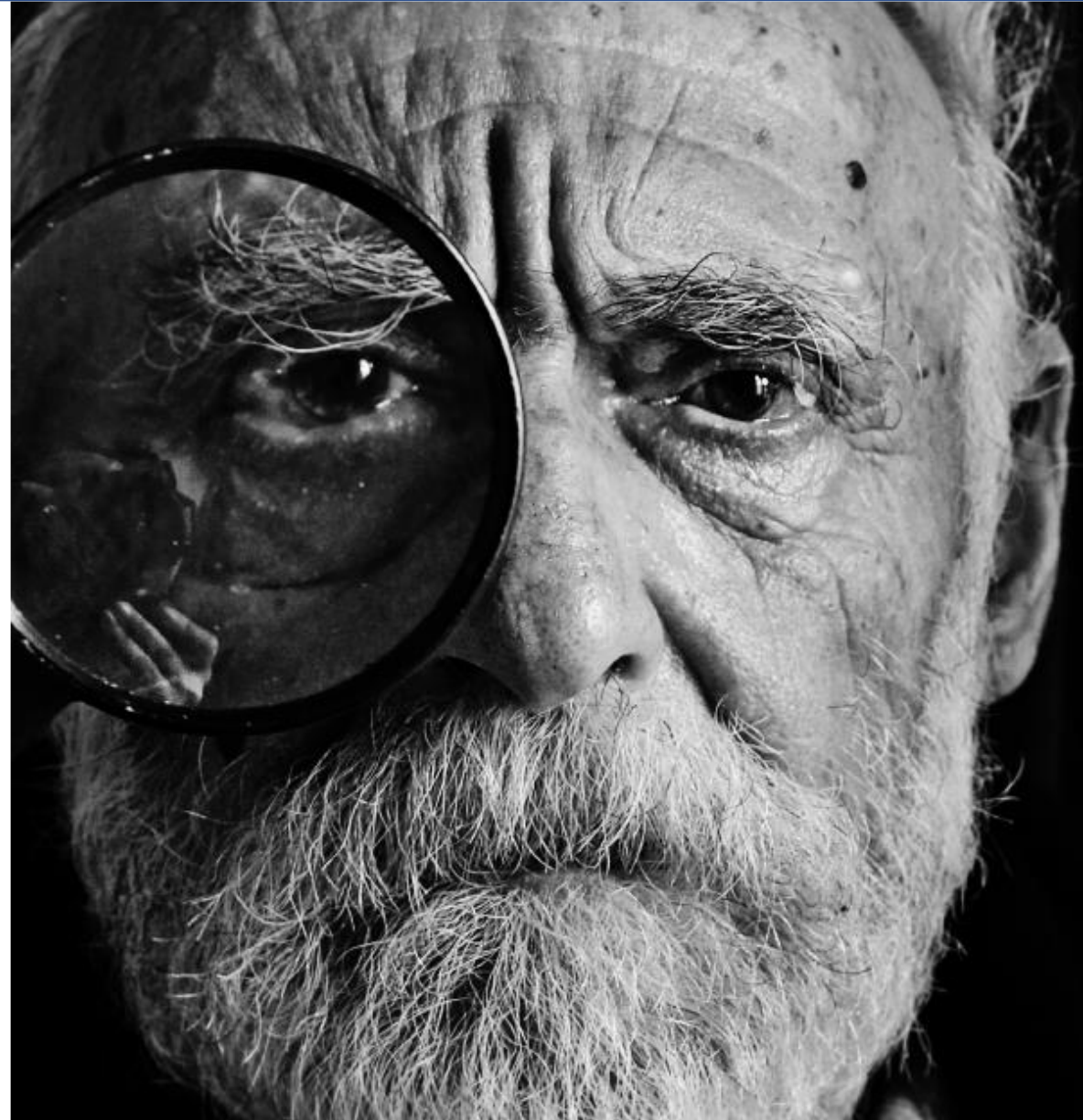
Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling - VLOCO

< CAW Oost-Vlaanderen

Werkingsgebied Vlaanderen

5 opdrachten:

- Preventief
- Deskundigheidsbevordering en expertise-ontwikkeling
- Ondersteuning wetenschappelijk onderzoek
- Beleidsvoorbereidend werk
- Consultfunctie

Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling - VLOCO

Wat houdt consult in?

- Voor professionelen
- situatie of een vermoeden van OMB voorleggen
 - Gaat het hier wel over OMB?
 - Soms tips hoe de situatie aanpakken?
- Je kan bellen of mailen
- Anoniem

Definitie ouderenmis(be)handeling

'Onder **mis(be)handeling van een ouder persoon** verstaan we al het **handelen of nalaten** van handelen van al degenen die in een **persoonlijke en/of professionele relatie** met de oudere staan, waardoor de oudere persoon **(herhaaldelijk) lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade** lijdt dan wel vermoedelijk zal lijden en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van **gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid**' (COMIJS e.a. 1996, pag. 18)

⇒ Kwaad opzet ontbreekt - mis(be)handeling

Taboe

Bij het slachtoffer

- Schaamte
- Loyaliteit
- Schuldgevoelens over het verleden
- Angst om hulp te verliezen
- Angst voor conflict
- Angst om controle te verliezen
- Wantrouwen tegenover hulpverlening

Taboe

Bij de pleger

- Schuldgevoelens
- Schaamte
- Wantrouwen tegenover hulpverlening
- Psychische problemen
- Intentie

Taboe

Bij de hulpverlener

- Gevoeligheid voor signalen
- Gebrek aan kennis: je ziet het pas als je het gelooft
- Angst:
 - Reactie
 - Niet weten hoe

Aanpak

Praat erover!

Aanpak – een stappenplan

Herkennen van signalen en risicofactoren

Signalen objectiveren en duidelijk krijgen

Vermoedens bespreken met de oudere en eventuele andere betrokkenen

Vermoeden bespreken met externe hulpverleners

Formuleren van de hulpvraag

Herkennen van signalen en risicofactoren

- Vertrouw op je intuïtie
- Gericht observeren wat je ziet en hoort
- Ook wat er niet gezegd wordt!

Signalen objectiveren en duidelijk krijgen

- Eigen waarden en normen - gewetensonderzoek
- Gericht observeren en/of registreren
- Overleg met collega's of anderen: signalen evalueren binnen hun context
- Mogelijke tool: RITI

Aanpak

Vermoedens bespreken met de oudere en eventuele andere betrokkenen

- Met de oudere:
 - Wie doet dit?
 - Vertrouwelijke sfeer: alleen met het slachtoffer en vanuit bezorgdheid
 - Gebruik een ik-boodschap
 - Benoem feiten, concrete waarnemingen
 - Erken de beleving van het slachtoffer
 - Niet overhaast te werk gaan, tempo respecteren, vertrouwen primeert
 - Eigen grenzen aangeven
 - Respect voor de beslissing

Aanpak

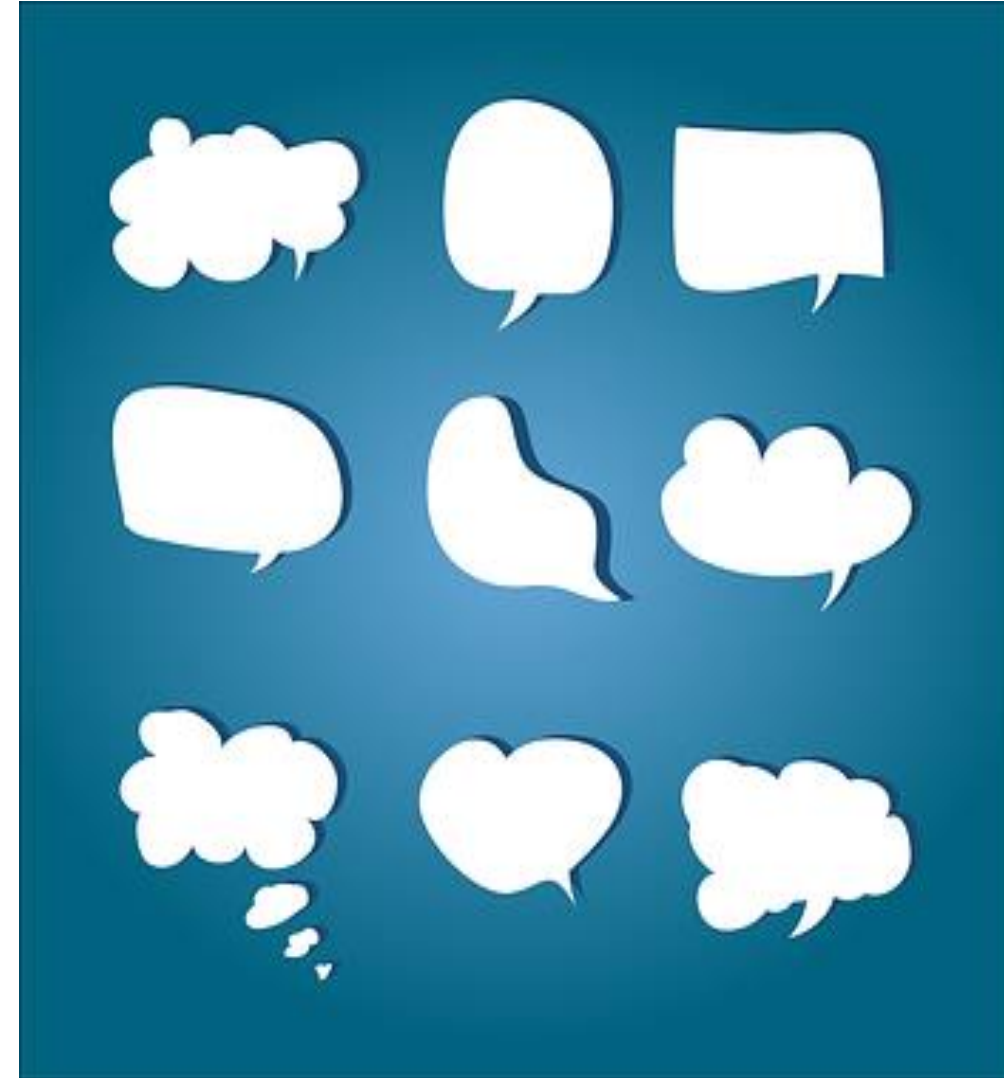
- Met de pleger:
 - Open en neutrale houding
 - Toestemming slachtoffer
 - Gebruik een ik-boodschap
 - Spreek vanuit je bezorgdheid
 - Benoem feiten, concrete waarnemingen
 - Bevraag de draagkracht (ontspoorde zorg)
 - Benadruk de positieve aspecten:
 - Wat doet de pleger wel? Is het voor hem/ haar ook niet moeilijk? Wat heb je allemaal al geprobeerd?
 - Heb oog voor de hele context (vb. geschiedenis van het gezin)
 - Vermijd de term “misbehandeling”
 - Informeer over mogelijkheden

Aanpak

Vermoeden bespreken met externe hulpverleners

- welke hulpverleners zijn nog betrokken?
- mits toestemming ouders

Aanpak – een stappenplan

Formuleren van de hulpvraag

- wat is de hulpvraag van de oudere?
- wat is de hulpvraag van de omgeving?

“Wat zou voor jou een goede oplossing zijn?”

- overloop de verschillende pistes + gevolgen
- stel realistische doelstellingen
- respecter de keuze van de oudere
- geen acuut gevaar ⇨ aanvaarden

Aanpak

Gezamenlijk plan van aanpak

Opstellen:

- al dan niet multidisciplinair
 - (huisarts, dagverzorgingscentrum, gezinshulp, DMW ziekenfonds, sociale dienst ZH, WZC, ...)
- verschillende partijen beluisteren en actief betrekken
- vertrekpunt: hulpvraag van de oudere

Uitvoeren:

- Monitoren/vinger aan de pols houden
- Weerstand
- Geduld ifv tempo oudere

Aanpak

Evaluatie

- wat liep goed
- wat was helpend ifv doelstellingen
- waar liep het minder goed
- waar bijsturen
- aandachtspunten voor een volgende casus

Aanpak

Samenwerken met en/of doorverwijzen naar

- deelwerking CAW
- huisarts
- DMW ziekenfonds
- sociale dienst OCMW
- CGG
- LDC
- seniorenconsulent(e)
- WZC
- sociale dienst ziekenhuis
- VLOCO
- ...

Aanpak

Samenwerken met en/of doorverwijzen naar

- notaris
- advocaat
- juridische dienst OCMW
- vrederechter (uithuiszetting, bewindvoering, ...)
- politie, wijkagent (klachten, ...)
- ...
- Niets boven het hoofd van de oudere

Het risicotaxatie-instrument ifv OMB

- Handige tool bij het herkennen van signalen
- i.s.m. VUB – Prof. Liesbeth Dedonder
- Gratis online te gebruiken

<https://www.ouderenmisbehandeling.be/RITI/Index.aspx>

- 3 delen: vragen mbt
 - oudere zelf
 - steunfiguur
 - signalen OMB
- Invullen op basis van:
 - Observatie
 - Aanvoelen
 - Signalen
- Geen ondervraging van slachtoffer – plegger - omgeving

Nut:

- Preventie
- Detectie
- Ondersteuning
- Bevestiging

RITI – DEEL 1

DEEL 1

A = helemaal niet akkoord	C = eerder wel akkoord
B = eerder niet akkoord	D = helemaal akkoord

In welke mate hebt u het gevoel dat	A	B	C	D
... de oudere afhankelijk is van een steunfiguur? (vb. voor zorg, financieel, administratief, voor woonplaats, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... de oudere geïsoleerd is? ?	☐	☐	☐	☐
... er tekenen zijn dat de oudere de situatie niet meer aan kan (vb. signalen van overbelasting, oververmoeidheid, emotionaliteit, gejaagdheid, opvliegendheid, onverschilligheid, onmacht, frustratie, angst, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er sprake is van lichamelijke beperkingen, dementie, depressieve gevoelens, verslaving, laagbegaafdheid, psychiatrische of psychosociale problemen bij de oudere? ?	☐	☐	☐	☐
... er recentelijk ingrijpende en stressvolle veranderingen gebeurd zijn in het leven van de oudere? (vb. verhuis, overlijden partner, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er een geschiedenis van geweld is binnen het gezin? ?	☐	☐	☐	☐
Totaal	0		0	

RITI – DEEL 2

DEEL 2

A = helemaal niet akkoord	C = eerder wel akkoord
B = eerder niet akkoord	D = helemaal akkoord

In welke mate hebt u het gevoel dat	A	B	C	D
... de relatie tussen de steunfiguur en oudere problematisch is? (vb. stress, ruzie, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... de relatie tussen de steunfiguur en de naaste omgeving problematisch is? (vb. stressvol, spanningen, ruzie, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... de steunfiguur afhankelijk is van de oudere? ?	☐	☐	☐	☐
... de zorg die door de steunfiguur gegeven wordt aan de oudere (te) zwaar is? ?	☐	☐	☐	☐
... de kennis van de steunfiguur om de zorg goed op te nemen en te organiseren onvoldoende is? ?	☐	☐	☐	☐
... de steunfiguur geïsoleerd is? ?	☐	☐	☐	☐
... er tekenen zijn dat de steunfiguur de situatie niet meer aan kan (vb. signalen van overbelasting, oververmoeidheid, emotionaliteit, gejaagdheid, opvliegendheid, onverschilligheid, onmacht, frustratie, angst, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er sprake is van lichamelijke beperkingen, dementie, depressieve gevoelens, verslaving, laagbegaafdheid, psychiatrische of psychosociale problemen bij de steunfiguur? ?	☐	☐	☐	☐
... de steunfiguur financiële problemen heeft? ?	☐	☐	☐	☐
... er recentelijk ingrijpende en stressvolle veranderingen gebeurd zijn in het leven van de steunfiguur? ?	☐	☐	☐	☐
Totaal	0		0	

RITI – DEEL 3

DEEL 3

A = helemaal niet akkoord	C = eerder wel akkoord
B = eerder niet akkoord	D = helemaal akkoord

In welke mate hebt u het gevoel dat	A	B	C	D
... er signalen zijn van schending van de rechten? (vb. Verhindert dat de post gelezen wordt, vrienden ontmoeten, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er signalen zijn van emotionele mis(be)handeling? (vb. Angstig zijn, beschaamd zijn, bedreigd voelen, gekleineerd worden, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er signalen zijn dat hulp en verzorging te wensen over laat? (vb. Kleding, boodschappen, maaltijden, huishouden, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er signalen zijn van financiële mis(be)handeling? (vb. Geld of goederen moeten afgeven tegen hun wil, papieren moeten tekenen, erfenisbejagening, plotse onverklaarbare veranderingen in de financiële situatie ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er signalen zijn van lichamelijke mis(be)handeling? (vb. Fysiek verwond, geslagen, ...) ?	☐	☐	☐	☐
... er signalen zijn van seksuele mis(be)handeling? (vb. Ongewenste aanrakingen, verplicht uitkleden, ...) ?	☐	☐	☐	☐
Totaal	0		0	

Multiple problem

Resultaat: scorebepaling

Er is geen risico op ouderenmis(be)handeling

Er is een licht risico op ouderenmis(be)handeling

Er is een matig risico op ouderenmis(be)handeling

Er is een groot risico op ouderenmis(be)handeling

Meer weten

- auteur: VLOCO
- uitgave: 2019
- uitgever: Politeia
- kostprijs: € 24,99

Sabine Temmerman

OUDERENMIS(BE)HANDELING, PRAAT EROVER!

Handvatten om OMB te (h)erkennen
en ermee aan de slag te gaan

politeia

Bedankt!

Casusoverleg

VLOCO

Lily De Clercq
Visserij 153, 9000 Gent

078 15 15 70

ouderen@cawoostvlaanderen.be

www.Ouderenmisbehandeling.be

